

Лектор
Мила Барјактаревић

Превод резимеа
Маша Милорадовић

Насловна слика
Никола Костандиновић

Илустрација на насловној страни
„Илустровано Време”, бр. 44, 27. XII 1930.

Тираж
300

Штампа
„Чигоја штампа” Београд, Студентски трг 13
e-mail: chigoja@eunet.yu

Ослобођено пореза на промет мишљењем министарства за науку и технологију СР Србије бр. 413-00-419/94-01 од 14. јуна 1994. године.

САДРЖАЈ CONTENTS

Десет година...	7
Студије Essays	
Радослав Распоповић, <i>Владика Василије Петровић и пресељавање Црногораца у Русију у другој половини XVIII вијека</i> Radoslav Rasporović, <i>Bishop Vasilije Petrović and Migration of Montenegrins to Russia in the Second Half of XVIII Century</i>	9
Mark Bassin, <i>Siberia as discursive space: The geo-psychology of nationalism in 19th century Russia</i> Марк Басин, <i>Сибир као дискурзивни простор: географија национализма у деветнаестовековној Русији</i>	27
Олег Рудолфович Ајрапетов, <i>Русија између Србије и Буџарске у Првом светском рату</i> Oleg Rudolfovich Ayrapetov, <i>Russia between Serbia and Bulgaria in Second World War</i>	51
Ђорђе Станковић, <i>Serbian Bourgeois Elite and the Yugoslavia (1918-1941)</i> Ђорђе Станковић, <i>Српске грађанске елите и Југославија (1918-1941)</i>	69
Вера Гудац-Додић, <i>Запошљавање жена у Србији и Југославији у другој половини 20 века</i> Vera Gudac – Dodić, <i>Employment of Women in Serbia and Yugoslavia in the Second Half of 20th Century</i>	87
Из истраживања Researches	
Андреј Леонидович Шемјакин, <i>Српско друштво у последњој трећини XIX и почетком XX века виђено очима руских пућника</i> Andrej Leonidovich Shemyakin, <i>Serbian Society in the last third of XIX and at the Beginning of XX century as seen by the Russian Travelers</i>	107
Перо Јелић, <i>Почеци кошарке у Југославији (1923 – 1940)</i> Pero Jelić, <i>The Beginnings of the Basketball in Yugoslavia (1923-1940)</i>	125
Немања Милошевић, <i>Од Марсеља до Опленца (Пренос тела и сахрана краља Александра Карађорђевића 1934.)</i> Nemanja Milošević, <i>From Marseilles to Oplenac (Transfer of the Body and Funeral of the King Aleksandar Karađorđević 1934)</i>	141

Слободан Селинић, <i>Време „ћачкица” у исхрани Београђана (1945-1950)</i> Slobodan Selinić, <i>The Period of “Coupons” in the Food Supplies of the Citizens of Belgrade (1945-1950)</i>	171
Снежана Бојовић, <i>Закон о Универзитету из 1954. године</i> Snežana Bojović, <i>The 1954 University Law</i>	193
Теорија Theory	
Тодор Куљић, <i>О новој култури сећања</i> Todor Kuljić, <i>On the New Culture of Remembrance</i>	205
Баштине Heritages	
Горан Милорадовић, <i>Југословенска књижевна сцена четрдесетих и педесетих година XX века (совјетска специјалистичка анализа)</i>	229
Саша Илић, <i>Француска пропаганда у Југославији</i> <i>Културна акција Француске у очима УДБ-е 1953. године</i>	263
О идејама и књигама On ideas and books	
Дражен Беговић, <i>Историја приватног живота, приредили Филип Аријес и Жорж Дуби, 4, од Француске револуције до Првог светског рата, Слио, Београд 2003, 539.</i>	285
Vladimir Ivanović, <i>Lutz Raphael, Geschichtswissenschaft im Zeitalter der Extreme. Theorien, Methoden, Tendenzen, von 1900 bis zur Gegenwart, München 2003, 293.</i>	289
Александар Рафаиловић, <i>Митерауер, Михаел, Миленијуми и друге јубиларне године. Зашто прослављамо историју?, Удружење за друштвену историју, Београд 2003, 143.</i>	293
Библиографија Bibliography	
Маша Милорадовић, <i>Библиографија Година за друштвену историју године I (1994) – X (2003)</i>	299

Десет година...

Једно десетлеће излагања часописа у уравнотеженим временима и околностима даје довољно простора и прилика за његово постепено уобличавање, стицање и проширивање круга сарадника и читалаца, за проверу вредности и разложности његове концепције и потребне исправке. Околности у којима је *Годишњак за друштвену историју* покренут и током протеклих десет година излазио, у којима је, са Редакцијом и свим сарадницима, стављан на тешке пробе издржљивости и „тестове оптерећења” у преживљавању, биле су далеко од нормалних. На великим искушењима су се нашли и други часописи, са много дужом историјом излагања, те целокупна област историографије, делећи судбину свог друштвеног, културног, политичког и привредног окружења.¹

Током јесени 1993. године, у „невреме”, на Катедри за општу савремену историју Филозофског факултета у Београду, уобличена је замисао о покретању часописа посвећеног објављивању радова из области друштвене историје. Она је, свакако, имала исходиште и у јединственом, тада дводеценијском, искуству стицањем на *Окружном сјоу*, који је покренуо професор Андреј Митровић, на истој катедри, давне 1974. године. *Окружни сјо* је окупљао студенте, последипломце и докторанте, којима је понуђено једно до тада неуобичајено искуство. Разговори вођени на *Окружном сјоу*, њихова тематска разноврсност, отвореност за нове идеје и теме, њихово критичко преиспитивање, били су јединствена прилика за темељиту припрему новог нараштаја историчара, за њихов самостални искорак у непознате или мање познате истраживачке просторе, које је касније добило своју „материјализацију” у бројним магистарским и докторским дисертацијама. Међу њима је било и оних које су први пут у српској и југословенској историографији отвориле и многе видове једне, широко схваћене, друштвене историје.

Такво искуство и потреба да се отвори још један круг историографских питања, посебно млађој генерацији историчара, подстакли су упуштање у

¹ Неки часописи, нажалост, као што је био случај са Историјским гласником и Југословенским историјским часописом, угасили су се (ЈИЧ по трећи пут од свог оснивања), после вишедеценијског излагања, због недостатка средстава, апатије и незаинтересованости доброг дела историчарског цеха за њихово даље одржавање у животу.